

УДК 371.27:371.38:57

ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ ЗА 100-БАЛЬНОЮ РЕЙТИНГОВОЮ ШКАЛОЮ В РАМКАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

Перетятко В.В., к. пед. н., доцент, Ткачук О.В., асистент

Запорізький національний університет

У статті розкривається досвід розробки і впровадження в навчальний процес біологічного факультету ЗНУ кількісних і якісних вимірників результату діяльності студентів під час педагогічної практики.

Ключові слова: контрольньо-оцінювальний лист, 100-бальна рейтингова шкала, кредитно-модульна система навчання, педагогічна практика.

Peretyatko V.V., Tkachuk O.V. ОЦЕНИВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ СТУДЕНТОВ ПО 100-БАЛЛЬНОЙ РЕЙТИНГОВОЙ ШКАЛЕ В РАМКАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ОБУЧЕНИЯ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье раскрывается опыт разработки и внедрения в учебный процесс биологического факультета ЗНУ количественных и качественных измерителей результатов деятельности студентов во время педагогической практики.

Ключевые слова: контрольньо-оцінювальний лист, 100-бальна рейтингова шкала, кредитно-модульна система навчання, педагогічна практика.

Peretyatko V.V., Tkachuk O.V. ESTIMATION OF STUDENT TEACHING OF STUDENTS FOR 100 BALNOJU REJTINGOVOJU ШКАЛОЮ WITHIN THE LIMITS OF CREDIT-MODULAR SYSTEM OF TRAINING / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

In the article experience of working out and introduction in educational process of biological faculty ZNU of quantitative and qualitative measuring instruments of results of activity of students reveals during student teaching.

Key words: kontrolno-estimated sheet, 100-ball rating scale, credit-modular system of training, student teaching.

Загальнонауковою є проблема співвідношення якісних і кількісних показників навчання. Контроль є складовою частиною навчального процесу. Завдяки йому стає очевидною відповідність запланованих і одержаних результатів діяльності студентів. Контроль та оцінка у будь-якому виді людської діяльності завжди справляють суттєвий безпосередній вплив на її якість та ефективність, на ставлення людини до виконання обов'язків, на розвиток почуття відповідальності за стан справ і мотивацію цілеспрямованої діяльності. За визначенням К.Г.Делікатного: «В контролі знань чітко виступають дві складові – перевірка як з'ясування і вимірювання знань та оцінка як процес і результат» [1; 11].

Педагогічна практика сприяє практичному засвоєнню біологічних знань і умінь, засвоєнню психолого-педагогічних основ, необхідних для ефективної майбутньої професійної діяльності, розвитку інтелектуально-емоційного потенціалу. Тому ми вважаємо надзвичайно важливою обставиною ефективність її перевірки та об'єктивність оцінювання.

Проблема ефективності контролю та оцінювання досягнень учнів і студентів досліджувалася в роботах П.С.Атаманчука, М.О.Аузіної, Ю.К.Бабанського, Є.С.Березняка, К.Г.Делікатного, І.Зварича, Н.Г.Казанського, Т.С.Назарова, М.В.Савіна, Ю.М.Сорокіна. Підвищенню ефективності контрольньо-оцінювальної діяльності педагога приділяють увагу дослідники Е.Д.Божович, В.Д.Шарко, Е.Б.Шишкова, І.С.Якиманська.

Метою статті є ознайомлення з досвідом розробки вимірників для визначення як обсягу, так і якості умінь й навичок студентів-практикантів, а також методикою впровадження їх у кредитно-модульну систему навчання на біологічному факультеті ЗНУ.

Перевірка за перебігом і результатами педагогічної практики студентів IV курсу біологічного факультету ЗНУ здійснюється за допомогою таких форм контролю:

- ✓ попереджувальний – груповий керівник перевіряє індивідуальний план роботи, плани-конспекти уроків і позакласних заходів, дає студенту-практиканту поради з подальшої роботи;
- ✓ персональний – здійснюється тоді, коли в студента-практиканта виникають труднощі при проведенні навчальної або виховної роботи;
- ✓ оглядовий – здійснюється груповим або факультетським керівником у ході перевірки виконання індивідуального плану;
- ✓ тематичний – здійснюється за результатами виконання одного з запланованих практикантом заходів;
- ✓ узагальнюючий – здійснюється під час проведення підсумкової конференції та диференційованого заліку.

Крім того, у своїй роботі ми застосовуємо нові демократичні форми контролю, зокрема: *колективний* – груповий керівник контролює діяльність всієї закріпленої групи, яка перебуває на практиці у навчальному закладі; *взаємоконтроль* – груповий керівник закріплює двох студентів, які працюють учителями біології та класними керівниками в паралельних класах для взаємовідвідування, аналізу та взаємоперевірки всієї роботи; *самоконтроль* – базується на самоаналізі результатів навчальної та виховної роботи.

Перехід на кредитно-модульну систему навчання в межах Болонської угоди та запровадження європейської кредитно-трансферної системи оцінювання (ECTS) передбачає забезпечення єдності вимог виміру результатів навчання. Проте, як відмічається в роботі П.С.Атаманчука, О.М.Семерні, Б.А.Суся, у явному вигляді критерії оцінювання навчальних досягнень студентів у системі ECTS взагалі відсутні, а окреслюється лише міра успішності виконання навчальної роботи студентом [2]. І якщо методика оцінювання навчальних дисциплін вже більш-менш зрозуміла викладачам і має певні спільні ознаки, то критерії оцінювання педагогічної практики за умов кредитно-модульної системи з її 100-бальними оцінками досить різноманітні і розрізнені. Ситуацію поглиблює ще та обставина, що оцінювання здійснюється комісіями до складу яких входять учителі загальноосвітніх навчальних закладів з досвідом оцінювання за 12-бальною шкалою.

У Запорізькому національному університеті на кафедрі хімії був розроблений *«Контрольно-оцінювальний лист результатів педагогічної практики за 100-бальною рейтинговою шкалою кредитно-модульної системи»*. Під час його розробки ми виходили з того положення, що більшість навчальних дисциплін за кредитно-модульною системою передбачає одержання студентом по 30 балів за два модулі, 20 балів за індивідуальне завдання і 20 балів за підсумковий контроль. Програмою педагогічної практики для студентів IV курсу біологічного факультету ЗНУ передбачено виконання *навчальної роботи* в якості вчителя біології, *виховної роботи* в якості класного керівника (куратора), а також виконання *психолого-педагогічного завдання*. Ми пропонуємо визначити навчальну роботу як перший модуль, виховну роботу – як другий модуль, психолого-педагогічне завдання як індивідуальне завдання, підготовку звітної документації та захист результатів практики як підсумковий контроль.

Студенти одержують «Контрольно-оцінювальний лист» на початку педагогічної практики. Гласність оцінки сприяє свідомому ставленню до роботи. Ознайомлення зі змістом роботи, яку має виконати студент під час практики і кількістю передбачених за це балів, орієнтує студентів щодо еталонних вимог до своїх досягнень, а також об'єктивності оцінювання.

Визначаючи зміст навчальної роботи, яку має виконати студент як учитель біології, ми спиралися на програму педагогічної практики студентів IV курсу біологічного факультету [3]. Нею передбачене проведення студентом не менш чотирьох уроків біології та одного позакласного масового заходу з біології. При цьому студент повинен продемонструвати володіння проєктувальними, конструктивними, процесуальними, гностичними, комунікативними компетентностями.

Навчальна робота в «Контрольно-оцінювальному листку» оцінюється власноруч учителем біології загальноосвітнього навчального закладу, де студент проходив педагогічну практику. Оцінку він підтверджує власним підписом після таблиці. Таблиця має такий вигляд.

Таблиця 1 – Навчальна робота студента-практиканта

Зміст виконаної роботи студентом-практикантом	Бали	Оцінка
Систематичне ведення педагогічного щоденника	1	
Самостійність і ініціативність під час розробки і оформлення індивідуального плану проходження практики	1	
Самостійність під час підготовки до проведення уроків, оформлення планів-конспектів	1–2	
Вільне володіння матеріалом уроку, наукова правильність	1–3	
Відповідність методів навчання цілям, змісту, типу уроку і віку учнів	1–2	
Застосування сучасних методів і методичний прийомів в навчально-виховному процесі	1–2	
Вільне володіння різними формами і методами контролю і корекції знань	1–2	
Застосування особистісно орієнтованого, індивідуального і диференційованого підходів до учнів	1–2	
Застосування прийомів активізації, мотивації навчальної діяльності учнів, підвищення пізнавального інтересу до предмету	1–2	

Використання засобів навчання на уроках (наочності, експерименту, ТЗН)	1–2	
Уміння володіти класом, підтримувати дисципліну на уроці	1	
Педагогічний такт, культура мовлення, зовнішній вигляд	1	
Проведення позакласного заходу з предмета (назвати дату і тему) «__» 201__ р.	1–5	
Робота з обдарованими або невстигаючими учнями класу (назвати прізвища та ім'я учнів)	1	
Аналіз педагогічної діяльності інших практикантів	1	
Позитивний відгук учителя або адміністрації навчального закладу	2	
Всього за роботу	30	

Програмою педагогічної практики в межах виховної роботи передбачене проведення студентом виховних бесід з учнями та їх батьками, класних годин або інших виховних заходів та виконання всіх обов'язків класного керівника. Визначаючи зміст виховної роботи особливу увагу ми приділили виконанню студентами профорієнтаційної роботи. В підсумку оцінювання результатів виконання студентом-практикантом виховної роботи набуло вигляду таблиці 2. Вона заповнюється класним керівником класу, за яким був закріплений практикант.

Таблиця 2 – Виховна робота

Зміст виконаної роботи студентом-практикантом	Бали	Оцінка
Систематичне ведення щоденника класного керівника	1–2	
Перевірка щоденників учнів класу (не менше 2-х разів)	1–2	
Відвідування разом з учнями масових культурно-просвітницьких заходів	1–2	
Участь в суспільно-корисній діяльності навчально-виховного закладу	1–2	
Проведення бесід з учнями з різних видів виховання (назвати дату і тему) «__» 201__ р.	1–3	
Проведення виховного заходу, класної години (назвати дату і тему) «__» 201__ р. «__» 201__ р.	1–6	
Робота з батьками учнів (назвати ПІП батьків, причини і результат спілкування)	1–2	
Відвідування виховних заходів інших практикантів, їх аналіз	1–2	
Профорієнтаційна робота: проведення бесід з учнями і батьками про ЗНУ і біологічний факультет	1–3	
Профорієнтаційна робота: проведення екскурсії до ЗНУ і біологічного факультету з метою ознайомлення учнів з умовами навчання (назвати дату проведення) «__» 201__ р.	1–4	
Профорієнтаційна робота: прізвища та імена учнів класу, які виявили бажання навчатися на біологічному факультеті ЗНУ	2	
Всього за роботу	30	

Критерії оцінювання психолого-педагогічного завдання розроблялися викладачами кафедри педагогіки і психології ЗНУ. Виконане й оформлене завдання методист з психолого-педагогічних дисциплін вищевказаної кафедри оцінює в «Контрольно-оцінювальному листі» у вигляді таблиці 3.

Таблиця 3 – Психолого-педагогічне завдання

Зміст виконаної роботи студентом-практикантом	Бали	Оцінка
Вивчення особистості школяра і складання його характеристики	1–5	
Проведення психологічного аналізу уроку	1–5	
Всього за завдання з психології	10	
Розробка сценарію виховного заходу	1–5	
Розв'язання педагогічної задачі	1–5	
Всього за завдання з педагогіки	10	

Підсумковий контроль педагогічної практики – це, передусім, підготовка звітної документації, яка оформлюється студентом на завершальному етапі практики. Вона надається студентом-практикантом у вигляді так званої «Звітної теки з документами» і містить: відомість-характеристику, заповнену і завірену підписами вчителів і директора навчального закладу; контрольно-оцінювальний лист результатів педагогічної практики за 100 бальною рейтинговою шкалою кредитно-модульної системи; індивідуальний план на весь період практики; педагогічний щоденник; розгорнутий план-конспект залікового уроку біології; самоаналіз проведеного уроку біології; сценарій позакласного заходу з біології; сценарій позакласного виховного заходу; самоаналізи проведених заходів з рецензіями та оцінками; звіт про проходження педагогічної практики. На підставі всіх поданих документів, результатів роботи студента з груповим керівником та після захисту звіту приймається рішення комісії керівників практики про виконання програми і виставлення оцінки. Відповідне оцінювання здійснюється факультетським керівником практики згідно таблиці 4.

Таблиця 4 – Оформлення звітної документації

Зміст виконаної роботи студентом-практикантом	Бали	Оцінка
Заповнена відомість-характеристика завірена підписами вчителів, директора і печаткою навчального закладу	1	
Вчасно розроблений і оформлений індивідуальний план проходження практики	1	
Оформлений педагогічний щоденник	1–2	
Розроблений і оформлений згідно з вимогами план-конспект залікового уроку	1–2	
Розроблений і оформлений самоаналіз залікового уроку з рецензією та оцінкою вчителя або адміністрації	1	
Розроблений і оформлений сценарій позакласного заходу з предмета	1–2	
Розроблений і оформлений самоаналіз позакласного предметного заходу з рецензією та оцінкою вчителя або адміністрації	1	
Розроблений і оформлений сценарій позакласного виховного заходу	1–2	
Розроблений і оформлений самоаналіз позакласного виховного заходу з рецензією та оцінкою вчителя або адміністрації	1	
Звіт з педагогічної практики з аналізом власної навчальної, виховної, методичної роботи і висновками (не менше 8 сторінок)	1–4	
Загальне оформлення звітної документації	1–2	
Групова презентація результатів практики	1	
Всього за роботу	20	

Також контрольно-оцінювальний лист включає примітку, у якій зазначається, що оцінка за практику може знижуватися, якщо студент під час практики неодноразово виявляв недисциплінованість (був відсутній у навчальному закладі без поважної причини; не відвідував консультації методистів і керівників практики; не надавав вчасно методистам і керівникам практики плани-конспекти уроків і позакласних заходів); зовнішній вигляд студента-практиканта неодноразово не відповідав статусу навчального закладу; під час практики студент порушував етичні норми поведінки; студент не підготував у належні терміни необхідну звітну документацію.

Досвід впровадження «Контрольно-оцінювальний лист результатів педагогічної практики за 100-бальною рейтинговою шкалою кредитно-модульної системи» дозволяє нами відзначити, що оцінювання практичних умінь і навичок педагогічної діяльності за визначеними критеріями стає більш конкретизованим і об'єктивним. Подальше дослідження може стосуватися розробки критеріїв оцінювання інших видів практики студентів: ознайомчої, наукової, переддипломної та інших.

ЛІТЕРАТУРА

1. Деликатный К.Г. Преемственность в системе «школа–вуз» / Деликатный К.Г. – К. : О-во «Знание» УССР, 1986. – 48 с.
2. Атаманчук П.С. Оцінювання якості знань студентів з фізики в рамках кредитно-модульної системи навчання / П.С. Атаманчук, О.М. Семерня, Б.А.Сусь // Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського державного університету. – Серія педагогічна: Дидактика фізики і підручники фізики (астрономії) в умовах формування європейського простору вищої освіти. – Вип. 13. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет. – 2007. – С.7–11.
3. Програма педагогічної практики / [укладач В.В.Перетяцько]. – Запоріжжя, ЗНУ. – 2008. – 10 с.

УДК 378.14: 504 (043)

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЕКОЛОГО-КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Познанська О.В., головний спеціаліст

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Освіта сьогодні мала б максимально відповідати вимогам екологічного імперативу реалізуючи завдання збалансованого розвитку. Вища екологічна освіта здатна ефективно вирішувати соціальні й екологічні проблеми через запровадження еколого-креативної підготовки майбутніх фахівців. Зокрема категорію «екологічна відповідальність» доцільно розглядати як стан студента і його індивідуальну особливість, що формується активним навчально-виховним процесом у конкретних виробничих ситуаціях та проявляється фаховою діяльністю в екологічних вчинках.

Ключові слова: компетентність, креативність, еколого-креативна компетентність, екологічна відповідальність.

Poznanska O.V. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ЕКОЛОГО-КРЕАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ ВУЗА / Министерство образования и науки Украины

Образование сегодня должно было бы максимально соответствовать требованиям экологического императива, реализуя задания сбалансированного развития. Высшее экологическое образование способно эффективно решать социальные и экологические проблемы внедрением эколого-креативной подготовки будущих специалистов. В частности категорию «экологическая ответственность» следует рассматривать как состояние студента и его индивидуальную особенность, которая формируется активным учебно-воспитательным процессом в конкретных производственных ситуациях и проявляется профессиональной деятельностью в экологических поступках.

Ключевые слова: компетентность, креативность, эколого-креативная компетентность, экологическая ответственность.

Poznanska O.V. PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF ECOLOGICAL AND CREATIVE COMPETENCE OF STUDENTS / Ministry of education and science of Ukraine

Education today should comply with most ecological imperative task of realizing sustainable development. Higher ecological education can effectively address social and ecological problems through the implementation of ecological-creative training of future specialists. Particular category of «ecological responsibility» should be seen as a condition of the student and his individuality, which is formed by an active educational process in specific production situations and professional activities is manifested in environmental actions.

Keywords: competence, creativity, ecological-creative competence, ecological responsibility.

Успіх подальшого поступу можливий за умови опанування екологічного мислення, направлено на усвідомлення закономірностей цілісного функціонування природних систем, до яких відноситься і соціум. З переходом до індустріального та постіндустріального суспільств соціально-економічні процеси прискорилися, а технологенні системи усіх рівнів переживають якісні і швидкісні зміни. Технологічні цикли нині складають в економічно розвинених країнах 3–5 років, що докорінно змінює завдання професійної підготовки кадрів усіх щаблів. В зв'язку з цим постає ряд завдань, які стосуються стану функціонування сучасної освіти, як системи забезпечення науково-технічного розвитку суспільства,